

Van verspilling naar besparing

Recyclebare handschoenen gebruiken. Kranen dichtdraaien. Ongebruikt materiaal bewaren. De Beter Latenlijst checken. Verzorgende IG Jeanine Graaumans en wijkverpleegkundige Inge Jochems werken eraan mee om hun organisaties duurzamer te maken. Dat leidt vaak ook tot verbetering van de zorg.

“We nemen grote én kleine duurzaamheidsmaatregelen. Soms lijken het druppeltjes op een gloeiende plaat, maar die allemaal samen vormen een flinke plas”, vertelt Jeanine Graaumans (54) enthousiast. Ze werkt als verzorgende IG op de afdeling Psychogeriatric in Park Zuiderhout, een verpleeghuis voor ouderen in Teteringen. Als voorzitter van de ondernemingsraad (OR) maakt ze graag collega’s warm voor meer duurzaamheid in de organisatie.

Zo dacht ze kritisch mee over recyclebare handschoenen. “De eerste die we probeerden, scheurden makkelijk. Nu hebben we handschoenen waarmee we goed kunnen werken. Fijn, want we verspilden te veel wegwerphandschoenen. Binnenkort willen we de recyclebare handschoenen apart gaan inzamelen om er nieuwe producten van te laten maken.”

Verder werken ze met po’s en urinalen van een soort hygiënisch karton. Na gebruik wordt dat karton verpulverd, zodat het milieu niet wordt belast. En ze vertelt over bewoners met dementie die soms de lichten aanlaten, de kraan open laten staan en de verwarming hoog zetten. Jeanine maakt tijdens

elke shift een keer of vier een rondje langs de kamers van de bewoners, om dat te controleren. “Dat werkt aanstekelijk: collega’s doen dat ook steeds vaker.”

Allemaal een eigen drinkfles

Park Zuiderhout voorkomt bovendien voedselverspilling. Daarvoor gebruikt het verpleeghuis het computerprogramma Culicart. “We vragen bewoners wat en hoeveel ze willen eten. Het systeem maakt een boodschappenlijst aan. Zo kopen we precies de juiste hoeveelheid in. Het scheelt bovendien papier.”

Dan is er nog een verzamelpunt voor blikjes en plastic flesjes – voor bewoners en collega’s. De opbrengst ervan gaat naar een goed doel. De OR gaf vorig jaar alle medewerkers een drinkfles. Daarop staat het logo van Park Zuiderhout en de OR. “Dat was ter ere van de Milieuthermometer Zorg. We hebben daarbij het diploma zilver behaald (zie kader, *red.*). Dankzij de drinkfles hoeft je geen flesjes en blikjes meer te kopen. Het is leuk om te zien dat steeds meer collega’s met onze drinkfles lopen.”

Soms blijkt een duurzaam idee niet te werken, vertelt Jeanine. Zoals de slimme inco. Een clip (sensor) geeft aan wanneer je het incontinentiemateriaal moet vervangen. “Bewoners met dementie begrepen het systeem niet. Ze maakten de dure clips los en die kwamen in de vuilnis- of de waszak terecht. Bij sommige mensen gingen er drie per dag doorheen. We proberen het nu uit bij bewoners die het beter begrijpen.” →

‘De opbrengst van ingezamelde blikjes en plastic flesjes gaat naar een goed doel’

Besparingscijfers Park Zuiderhout per jaar

32%

minder elektriciteitsverbruik dan in andere soortgelijke instellingen

8.000

kilowattuur minder elektriciteitsverbruik door zonnepanelen

20%

minder brandstofverbruik en warmte door bijvoorbeeld extra vest bij bewoners aandoen en verwarming lager zetten

2,75%

minder waterverbruik door korter douchen en kranen dichtdraaien

39%

minder afval

Voorraad op kantoor

Ook bij Thebe Wijkverpleging in Tilburg zijn ze al een aantal jaren bezig met verduurzamen. Wijkverpleegkundige Inge Jochems (46) zet zich er graag voor in. “Ongebruikte wond- en kathettermaterialen kunnen niet terug naar de leverancier. Daarom nemen we ze mee terug naar kantoor. Daar staat nu een kast met incontinentie-, katheter-, wond-, stoma- en sonde-materiaal. We gebruiken het voor mensen voor wie nog geen materiaal besteld is, terwijl we wel moeten beginnen met een handeling. Als we van bepaald materiaal veel voorraad hebben, slaan we een bestelling over. Wat overblijft, gaat naar iemand die vaak spullen naar Gambia stuurt. Verder bestellen we nu voor maximaal veertien dagen materiaal. Vroeger deden we dat in veel grotere hoeveelheden.”

Inge zit ook in de *Evidenced Based Practice*-groep. Vanuit die rol deed ze onderzoek naar het gebruik van opvangzakken van katheters. “Eerst wisselden we die gemiddeld vier keer per week. Maar uit ons onderzoek bleek dat het ook prima één keer per week kan. Dat heeft geen invloed op de blaasontsteking. Sterker nog, je hebt minder vaak een open verbinding. Dat verkleint de kans op een infectie. Bovendien bespaar je tijd, geld en materiaal. Het protocol vanuit kennisorganisatie Vilans is daarna aangepast.”

Afval en tijd besparen

Bij wondzorg moet je natuurlijk de hygiëneregels volgen. Maar soms blijkt verband helemaal niet nodig. Inge:

‘Dankzij de drinkfles van de OR hoef je zelf geen flesjes of blikjes meer te kopen’

“Dat geldt bijvoorbeeld voor absorberend verband na een chirurgische ingreep. Collega's ontdekten dat na onderzoek. Dat weglaten bespaart afval, tijd en inzet. Een wond elke dag verzorgen is hoe dan ook niet nodig. Hoe vaker je een wond verzorgt, hoe groter de kans op infectie en afkoeling.” Om te zwachtelen gebruiken ze in Midden-Brabant materiaal dat minder afzakt. “Fijn voor de cliënt. En wij hoeven minder vaak bij iemand langs te gaan.” Ze bestellen het materiaal voortaan zelf. Eerder deed de huisarts dat. Nu hebben ze er meer grip op dat ze het juiste materiaal krijgen en er niet te veel wordt besteld.

Beter Laten!

Natuurlijk kan het altijd nóg beter als het gaat om duurzaamheid, vinden Jeanine en Inge. Jeanine: “Op onze afdeling zijn we al op weg met afval scheiden. Maar in de kantine staan afvalbakken waarin we meteen alles scheiden, onder zes verschillende deksels. Dat wil Park Zuiderhout in het hele verpleeghuis invoeren.”

Bij Thebe kunnen ze kritischer kijken naar bepaalde handelingen, vindt Inge. “Veel handelingen doen we vanuit het protocol. We checken niet altijd of ze wel nodig zijn. Ik kijk soms naar de Beter Latenlijst. Dan kan blijken dat we niet-zo-duurzame handelingen beter niet kunnen doen.”

Ook minder met handschoenen werken, is een verbeterpunt. “Sinds corona zijn we gewend om bij alle handelingen handschoenen te dragen. Maar eigenlijk hoeft dit alleen maar als we in aanraking komen met lichaamsvloeistoffen. Bij aankleden of alleen zwachtelen is dit niet nodig.”

‘Deel de besparingscijfers’

Ten slotte: hoe krijg je collega's mee in duurzamer gedrag? “Niet prekerig doen”, zegt Jeanine. “Gewoon het goede voorbeeld geven tijdens het werk. Erover praten tijdens de koffie. En de besparingscijfers delen. Bij ons was iedereen daar trots op. Het gaf een

Goud, zilver of brons

Met behulp van de Milieuthermometer Zorg kun je in een zorginstelling allerlei milieumaatregelen nemen. Zo wordt de bedrijfsvoering duurzamer. Als de instelling in één jaar aan bepaalde voorwaarden voldoet, krijgt deze een diploma. Dat kan zijn niveau Brons (nu 378 zorglocaties), Zilver (227 zorglocaties) of Goud (17 zorglocaties). Park Zuiderhout heeft Zilver en wil graag naar Goud.

Meer lezen?
milieuplatformzorg.nl

fijn groepsgevoel: dat hebben we met z'n allen gedaan.”

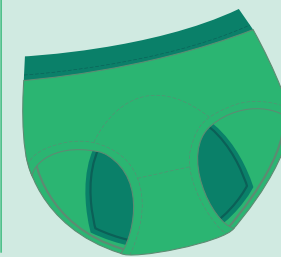
Zoals bij elke verandering is er bij sommige collega's weerstand, merkt Inge. “De één is eerder ‘om’ dan de ander. Het is belangrijk om te blijven praten en goed te luisteren naar elkaar. En om de boodschap vaak te herhalen.” Om collega's aan te moedigen, organiseerde Park Zuiderhout een prijsvraag: wie heeft er een mooi duurzaam plan? “Het winnende idee voorkomt voedselverspilling. We koken zelf elke dag verse maaltijden voor onze cliënten. Eten dat over is – bijvoorbeeld doordat er zieke bewoners zijn die weinig eten – willen we tegen een zacht prijsje aanbieden aan collega's. Zij kunnen het meenemen naar huis. Iedereen is er enthousiast over, dus in 2025 gaan we ermee beginnen.” ●

Wasbare luierbroekjes

In zorginstelling's Heeren Loo in de regio Apeldoorn loopt een pilot naar het gebruik van wasbare incontinentiebroekjes. Een cliënt met een verstandelijke beperking gebruikt er gemiddeld 1.200 wegwerpbroekjes per jaar. Doel van deze pilot is dat 100 mobiele cliënten eind 2025 jaarlijks nog maar tien tot vijftien wasbare luierbroekjes verbruiken. (Goede wasbare broekjes voor niet-mobiele cliënten zijn er nog niet.) Inmiddels is er voor de tien mobiele cliënten die meedoen aan de pilot een wasbaar luierbroekje ontwikkeld dat goed past. Het broekje neemt vocht beter op, waardoor er minder smetplekken op de billen ontstaan. Na het plassen kan de cliënt staand verschoond worden in plaats van liggend. Daarbij heeft elk broekje een persoonlijke

sensor, zodat de cliënt altijd zijn eigen broekje terugkrijgt. Bovendien bespaart het gebruik van deze broekjes op CO₂-uitstotend transport. Er hoeft geen vrachtwagen met wegwerpincontinentiemateriaal meer naar een afvalverbrandingsoven in Dordrecht te rijden. Nu gaat een elektrische bakfiets naar dichtbij gelegen industriële wasmachines en drogers. De wasmachines hebben een filter waardoor medicijnresten niet meer via het riool in het grondwater terecht komen.

V&VN steunt inzamelprogramma

Elk jaar heeft Nederland een afvalberg van 360.000 ton luier- en incontinentiemateriaal. Ongeveer 20 procent daarvan bestaat uit ongebruikte artikelen, volgens lcb.nu. Afgelopen zomer vroegen we hierover een reactie aan ruim duizend V&VN-leden. Zij vinden het bijna allemaal ‘belangrijk’ tot ‘heel belangrijk’ om in elke regio inleverpunten te maken. De Stichting CareCycle houdt zich hiermee bezig. Ze zamelen ongebruikte verpleeg- en verzorgingsartikelen in, inspecteren en herverpakken deze, en geven ze opnieuw uit. V&VN steunt dit programma.

Zie ook: venvn.nl/verspilling_hulpmiddelen en carecycle.nl.